
Юнаковська В. В., Шитікова Т. М., Матвєєва О. В.

Наукова бібліотека, Український державний університет науки і технологій
(м. Дніпро, Україна)

РОЛЬ БІБЛІОТЕКИ В РОЗПОВСЮДЖЕННІ ЗНАНЬ У ТЕПЕРІШНІЙ ЧАС

Одне з завдань бібліотеки в сучасний час – забезпечення доступу до інформації та її збереження. Запроваджуються нові онлайн-послуги для забезпечення потреб користувачів. Для підвищення кваліфікації та обміном досвідом бібліотеки організовують проведення та приймають участь у вебінарах та онлайн конференціях. Сьогодення змушує швидко пристосовуватись до змін.

Ключові слова: університетські бібліотеки; онлайн-послуги; сайт бібліотеки, видавнича діяльність бібліотек

Yunakovska V. V., Shytikova T. M., Matveyeva O. V.

Scientific Library, Ukrainian State University of Science and Technologies (Dnipro, Ukraine)

THE ROLE OF THE LIBRARY IN THE DISSEMINATION OF KNOWLEDGE IN THE PRESENT TIME

One of the tasks of the library in modern times is to provide access to information and its preservation. New online services are being introduced to meet the needs of users. Libraries organize and participate in webinars and online conferences to improve their skills and share experiences. Today's world makes it necessary to adapt quickly to changes.

Keywords: university libraries; online services; library website, library publishing

Одна з важливих задач бібліотеки в сучасний час (особливо, під час катастроф, пандемії, війни) – це забезпечення доступу до інформації та її збереження. Сучасну бібліотеку неможливо уявити без сайту бібліотеки та соціальних мереж (YouTube, Facebook і т. і.). Університетська бібліотека – це своєрідний електронний архів та книгозбірня друкованих видань для задоволення навчальної та дослідницької діяльності її читачів. Онлайнове обслуговування віддалених користувачів, надання інформації з віддалених джерел, стало нормою діяльності бібліотек закладів вищої освіти. З цією метою збільшується комплектування фонду електронними виданнями.

Наукова бібліотека Українського державного університету науки і технологій (УДУНТ) створює для користувачів:

- відеоуроки про профілі науковців, про подання статей до журналів відкритого доступу нашого університету і пошук статей на сайтах електронних журналів та у

репозитарії за різними пошуковими критеріями (<https://library.diit.edu.ua/uk/page/video-uroki>);

- підкасти про бібліотечні послуги (<https://cutt.ly/lwdMFJLL>);
- постери про відкриті освітні ресурси, ліцензії Creative Commons і т. і. (<http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/handle/123456789/16210>).

Бібліотеки збільшують перелік онлайн-послуг. У Науковій бібліотеці УДУНТ впроваджені такі послуги:

- дистанційне повернення літератури;
- віртуальна довідка;
- електронна бібліотека – це електронний каталог, власні повнотекстові БД рідкісних та цінних видань ("Залізнична україніка" і "Металургійна україніка"), книги, надані авторами. З електронного каталогу після авторизації можна перейти на повні тексти документів, які є в електронному вигляді. Читачам також надається доступ до БД Scopus, Web of Science, Science Direct та ін. Повний перелік послуг дивитись за посиланням (<https://library.diit.edu.ua/uk/page/services>).

Також повні тексти документів (статей, книг, авторефератів дисертацій та ін.) є у репозитарії (<http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/>) у вільному доступі. З сайту бібліотеки можна перейти на сайти журналів університету (<https://library.diit.edu.ua/uk/articles/electronic-journals>). Наукова бібліотека підтримує сайти і видає три журнали – "Наука та прогрес транспорту" (висвітлює актуальні питання наукового супроводження транспортної інфраструктури та транспортного будівництва), "University Library at a new stage of social communications development. Conference proceedings" (присвячений останнім досягненням в дослідженнях і практиці в галузі бібліотечної та інформаційної справи; індексується в БД Scopus) та "Антропологічні виміри філософських досліджень" (у якому представлені наукові статті, що висвітлюють питання філософії науки, культури, техніки, мови і т. і.; індексується в БД Web of Science). Всі журнали розгорнуті на платформі Open Journal System (OJS), що дозволяє скористатися можливістю їх резервного копіювання у мережу збереження Public Knowledge Project (PKP PN). Крім того, ми розміщуємо журнальні статті у репозитарії з відкритим доступом Zenodo (<https://zenodo.org/>), розробленим у рамках європейської програми OpenAIRE та керованим ЦЕРН. Ці заходи можуть запобігти втраті інформації у разі знищення українських серверів внаслідок російських атак.

Вебінари та онлайн-конференції – один із найпопулярніших і найдоступніших методів отримання нових знань та підвищення кваліфікації. Наукова бібліотека УДУНТ

щорічно на протязі останніх років збирає міжнародну спільноту фахівців з бібліотечних та інформаційних наук на конференцію, де обговорюються актуальні питання зі збереження інформації, з своєчасного забезпечення користувачів необхідними даними для навчання та проведення наукових досліджень. А також готує для студентів та науковців університету спільно з компанією Unichek вебінари з питань академічної доброчесності. Співробітники бібліотеки постійно приймають участь у вебінарах компаній Elsevier по Scopus, Clarivate по Web of Science, семінарах, які проводить УБА, ДНТБ України та ін. Деякі записи вебінарів можна дивитись за посиланнями:

- <https://www.youtube.com/@clarivateanalytics146> – Clarivate Analytics українською; запис вебінару "ChatGPT: що потрібно знати науковцям, освітянам, бібліотекарям?" (від 27 квітня 2023 р.) – <https://cutt.ly/JwddAVnp>;
 - <https://clarivate.libguides.com/europe/ukraine> – українська сторінка Clarivate;
 - <https://cutt.ly/RwddSBV8> – семінари Elsevier для України;
 - <https://www.youtube.com/@user-de7nl2tz6m/featured> – сторінка Державної науково-технічної бібліотеки України на YouTube; семінар «Актуалізація та збереження бібліотечних фондів: виклики сьогодення» (від 24 березня 2023 р.) – <https://cutt.ly/kwddDSk6>;
- онлайн-семінар «Цифрові інструменти для сучасного наукового журналу» – <https://cutt.ly/1wddJZq8> (від 27 квітня 2023 р.); на сайті ДНТБ України є записи та матеріали вебінарів від Elsevier, Clarivate та ДНТБ України, проведених у квітні 2023 р. – <https://cutt.ly/swddLhzO>;
- на сторінці Української бібліотечної асоціації у Фейсбуці (<https://www.facebook.com/ula.org.ua/>) розміщені записи вебінарів: "Російська та російськомовна література у публічних бібліотеках України. Рік війни. Куди рухаємося? Що змінилося? Що потребує змін?" (від 13 квітня 2023 р.) – <https://fb.watch/jUTBdSdmOJ/>;
 - "Авторське право в бібліотеці" (від 4 квітня 2023 р.) – https://fb.watch/jUTQA4WZ_P/ та ін.

Непрості реалії сьогодення змушують бібліотеки швидко розвиватися, еволюціонувати відповідно до змін у потребах користувачів. Сьогодні бібліотека демонструє мобільність, здатність відповідно реагувати на зміни.